'RESEARCH JOURNEY' International E- Research Journal
Impact Factor - (SJIF) – 6.625,
Special Issue 213 : Impact of Globalization on Language & Literature
Peer Reviewed Journal
ISSN : 2348-7143
January-2020

आदिवासी कवितेत जागतिकीकरणाचे चित्रण

प्रा. चिंतामणी धिंदळे
(संशोधक विद्यार्थी)
मराठी विभाग
सा.फु.पुणे विद्यापीठ,पुणे
मो.९८६९६१४९८६
ईमेल –cddhindale@gmail.Com

डॉ. तुकाराम रोंगटे
(प्रोफेसर व विभाग प्रमुख मराठी विभाग)
सा.फु.पुणे,विद्यापीठ,पुणे
मो.९९२२२२८७२४

साधारणत: १९६० नंतर मराठी साहित्यात विविध प्रवाहांची निर्मिती झाल्याचे दिसते. स्त्रीवादी साहित्य प्रवाह, ग्रामीण साहित्य प्रवाह, दलित, आदिवासी प्रवाह. १९६० च्या अगोदर मराठी साहित्यात आलेले चित्रण हे संकुचित होते. नागर समाजाचे साहित्य म्हणून अथवा पांढरपेशी यांचे साहित्य म्हणून आपणास पाहता येईल. १९५६ साली डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी धर्मांतर करून बौद्ध धर्माची दीक्षा घेतली. दलित समाजाला 'शिका, संघटित व्हा आणि संघर्ष करा' या त्रिसूत्रीनुसार दलित समाजाने शिकून आपल्या समाजाच्या व्यथा–वेदना व विद्रोह आत्मकथनातून प्रथम मांडण्याला प्रारंभ केला. कथा, कविता, कादंबरी व नाटकाच्या माध्यमातून दलित वेदना व विद्रोह लेखनातून पुढे यायला लागला. मराठी साहित्यात दलित साहित्य प्रवाह नावारूपाला आला. [illegible] दशकात स्त्रीवादी साहित्याने मूळ धरले, त्याचेच पडसाद भारतीय साहित्यात उमटायला लागले. [illegible] स्त्रीमुक्ती चळवळ मोठ्या प्रमाणात भारतात होऊन स्त्रीवादी साहित्याने आपला प्रवाह निर्माण केला. स्त्रीवादी साहित्यातून प्रथम पुरुषप्रधान संस्कृतीला जबरदस्त विरोध केल्याचे चित्रण रेखाटले गेले. पुढे स्त्रीवादी साहित्याच्या कक्षा अधिक रुंदावत जाऊन स्त्रीवादी साहित्याची संकल्पना अधिक व्यापक होत गेली. स्त्रीवादी साहित्य म्हणजे केवळ पुरुषप्रधान संस्कृतीला विरोध असा नसून तर स्त्रीला एक माणूस म्हणून समानतेने वागणूक मिळावी अशा संकल्पनेतून पुढे यायला लागली.

दलित, स्त्रीवादी साहित्या बरोबरच ग्रामीण साहित्यही आपल्या वेगळ्या संकल्पनेतून मराठी साहित्यात मूळ धरू लागले. ग्रामीण साहित्य म्हणजे मनोरंजनाचे साहित्य म्हणून आपली [illegible] ओळख पुसून टाकून बदलत्या ग्रामीण जीवनाचे विविध प्रश्न ग्रामीण साहित्यात यायला लागले. दलित, स्त्रीवादी व दलित साहित्याबरोबर नवीन साहित्य प्रवाहाचा उगम झाल्याचे आपणास दिसते. साधारणत: १९७०–८० च्या दशकात आदिवासी साहित्य प्रवाह मराठी साहित्यात दाखल झाला. रानावनात, जंगल, [illegible] खोऱ्यात राहणारे आदिवासी आजही उपेक्षित आहेत. त्यांची वेगळी ओळख करून घ्यायला सुरुवात झाली. प्रथमत: आदिवासी कविता, कथा, कादंबरी व आत्मकथन मराठी साहित्यात आली. ७० च्या दशकात [illegible] कथा, कविता, कादंबऱ्या व आत्मकथनातून आदिवासींच्या जगण्याचा संघर्ष, [illegible] आपणास [illegible] आहार, [illegible] आपल्या समोर [illegible] या घटकांनी एकूण आदिवासी साहित्य जोमाने पुढे यायला लागले. आदिवासींवर होणारे अत्याचार, जुलूम, जबरदस्ती, जंगलातून हाकलून देणे, [illegible] आदिवासींचे साहित्य पुढे यायला लागले. कविता हा साहित्यप्रकार मोठ्या प्रमाणात पुढे आल्याचे दिसते. [illegible] आपले वेगळेपण [illegible] त्याकाळी [illegible]

१९९० नंतर आलेल्या जागतिकीकरणाने आदिवासींवर [illegible] शिकलेली [illegible] आपल्या [illegible] [illegible]